

Natuur- en inrichtingsadvies boerengolfterrein Polder 42 te Gendt

M.M. Visser
D.E.H. Wansink

Bureau Waardenburg bv
Ecologie & landschap

Natuur- en inrichtingsadvies boerengolfterrein Polder 42 te Gendt

ir. M.M. Visser, drs. D.E.H. Wansink

Status uitgave: eindrapport

Rapportnummer: 15-036
Projectnummer: 15-122
Datum uitgave: 27 maart 2015
Foto's omslag: Bureau Waardenburg bv
Projectleider: drs. D.E.H. Wansink
Naam en adres opdrachtgever: Gemeente Lingewaard
Postbus 15, 6680 AA Bemmel
Referentie opdrachtgever: mail Hans van Vliet d.d. 10 februari 2015
Akkoord voor uitgave: ir. E.J.F. de Boer
Paraaf:

Graag citeren als: Visser, M.M. & D.E.H. Wansink, 2015. Natuur- en inrichtingsadvies boerengolfterrein Polder 42 te Gendt. Rapportnr. 15-036. Bureau Waardenburg, Culemborg.

Trefwoorden: Recreatie, Gelders Natuur Netwerk, Natura 2000, Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv. Opdrachtgever hierboven aangegeven vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Gemeente Lingewaard

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vervoelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig ISO 9001:2008.

Bureau Waardenburg bv
Onderzoek en advies voor ecologie en landschap

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10
info@buwa.nl www.buwa.nl

Voorwoord

De bewoners van Polder 42 te Gendt willen graag de activiteit 'Boerengolf' op hun terrein hervatten. Een deel van het terrein ligt echter binnen het Gelders Natuur Netwerk (GNN), dat ontwikkelingen uitsluit. In het kader van het project 'Oeverwal Gendtsche Polder' onderzoekt de provincie momenteel de effecten van een aantal ingrepen op het Gelders Natuur Netwerk. Dit is een goed moment om uit te zoeken of een doorstart van de boerengolf mogelijk is. In dit rapport wordt uitgezocht hoe de activiteit 'Boerengolf' in het GNN en de Groene Ontwikkelzone (GO) kan worden ingepast, zodat het een meerwaarde voor natuur oplevert en ruimtelijk goed is ingepast.

Bureau Waardenburg is door de gemeente Lingewaard gevraagd om een inrichtingsplan op te stellen voor het terrein, inclusief boerengolf en natuurgerichte maatregelen die het GNN kunnen ondersteunen, en vervolgens te beoordelen of dit plan kan worden uitgevoerd binnen de natuurwetgeving.

Van Bureau Waardenburg hebben Dennis Wansink en Mascha Visser samen met de eigenaren van het perceel de locatie bezocht. Met de eigenaren zijn de eerste ideeën doorgesproken en vervolgens is voorliggend advies opgesteld.

Wij bedanken Floor van Gaasbeek, Cees Buddingh en Carel Bolt van de provincie Gelderland voor hun constructieve bijdragen aan dit rapport.

Inhoud

Voorwoord.....	3
1 Inleiding.....	7
2 Kenschets gebied, erf en bewoners.....	9
2.1 De Gendtsche Waard.....	9
2.2 Het plangebied – Perceel Polder 42.....	10
2.3 De bewoners van Polder 42.....	11
3 Beleid en ontwikkelingen in de omgeving.....	13
3.1 Beleid landschap en natuur gemeentelijk niveau.....	13
3.2 Gelders Natuur Netwerk.....	14
3.3 Vegetatieleggen Rijkswaterstaat.....	16
3.4 Ontwikkelingen in de nabije omgeving.....	16
4 Inrichtingsadvies boerengolfterrein.....	17
4.1 Aard van de gewenste activiteiten en ontwikkelingen op het terrein.....	17
4.2 Maatschappelijke positie.....	17
4.3 Inrichtingsadvies.....	19
4.3.1 Maatregelen.....	19
4.3.2 Beleidsdoelen waarop wordt aangesloten.....	22
5 Natuurtoets.....	23
5.1 Flora- en faunawet.....	23
5.1.1 Voorkomen beschermde soorten.....	23
5.1.2 Effecten op beschermde soorten.....	23
5.2 Natuurbeschermingswet.....	25
5.2.1 Natura 2000-gebied Rijntakken.....	25
5.2.2 Voorkomen habitattypen en soorten.....	25
5.2.3 Effecten op habitattypen en soorten.....	26
5.3 Gelders Natuur Netwerk en Groene Ontwikkelingszone.....	27
5.3.1 Ligging.....	27
5.3.2 Effecten op het GNN.....	27
5.3.3 Effecten op de GO.....	29
6 Conclusies.....	31
7 Literatuur.....	33

1 Inleiding

Gemeente Lingewaard is bezig met de aanpassing van haar bestemmingsplan. Naar aanleiding van het voorontwerp is een inspraakreactie binnengekomen over een particulier initiatief aan de Polder 42 te Gendt. Dit is het achtererf bij een van de bestaande woonpercelen (figuur 1). Het betreft het beoefenen van boerengolf. Echter, het achtererf bevindt zich deels in het Gelders Natuur Netwerk (GNN). Binnen het GNN zijn geen ontwikkelingen mogelijk. Het is echter misschien mogelijk om de boerengolf in het GNN of in de Groene Ontwikkelingszone (GO) in te passen, als het terrein een meerwaarde voor natuur oplevert en ruimtelijk goed is ingepast. In dit rapport worden de mogelijkheden daarvoor onderzocht. In het rapport wordt een voorstel voor een inrichtingsplan gedaan en worden de effecten daarvan op beschermde soorten, habitattypen en het Gelders Natuur Netwerk besproken. De volgende aspecten komen aan bod:

- dat het initiatief zich verdraagt met beschermde flora & fauna;
- welke bijdrage de inrichting en/of het beheer leveren aan het GNN en de GO;
- dat significante effecten door het initiatief op het Natura 2000 gebied Rijntakken kunnen worden uitgesloten.

Na goedkeuring wordt het inrichtingsplan in het nieuwe bestemmingsplan opgenomen.

Figuur 1.1 Ligging van het plangebied Polder 42 in de Gendtsche Waard. Rechts stroomt de Waal.

2 Kenschets gebied, erf en bewoners

2.1 De Gendtsche Waard

Het perceel heeft een fraaie landschappelijke ligging in de Gendtsche Waard, aan de rand van een buurtschap op hoogwatervrij terrein.

De Gendtsche Waard is op grote schaal gebruikt voor kleiwinning. Rond 1900 stonden er vijf steenfabrieken of steenovens. De winning van klei wordt ook wel aftichelen genoemd. Dit heeft in de uiterwaard een grillig reliëf opgeleverd. In de ondergrond is op veel plekken nog puin (van 'misbaksels' uit de fabrieken) aanwezig. In die tijd waren alle kavelgrenzen in de waard beplant.

In de eeuwen voorafgaand aan het heden hebben de rivieren ter plaatse van de Gendtsche Waard telkens hun stroom verlegd, wat een opeenvolging van afzettingen boven op elkaar heeft opgeleverd. Ongeveer parallel aan de huidige loop van de Waal ligt een oude oeverwal, waarop het buurschap is gelegen waar het perceel deel van uitmaakt en waar het ondanks de nabijheid van de rivier hoog en droog is. Dit is een bijzondere situatie, maar verklaarbaar uit de veelvuldige stroomverleggingen van de rivieren op deze plek. Op de kaart Zandbanen en -diepte van de Provincie Gelderland zijn in de Gendtsche Waard meerdere smalle stroomruggen te zien die momenteel ca. 3 á 4 meter onder maaiveld liggen. Een van deze ondergrondse stroomgordels (verzande bedding) ligt schuin over de achterzijde van het perceel.

Figuur 2.1 Zicht op Polder 42 vanaf de dijk ter hoogte van Gendt.

De Gendtsche Waard is een gebied dat altijd aan verandering onderhevig is geweest. Ook nu weer, nu er maatregelen zullen worden uitgevoerd om meer ruimte voor de rivier te creëren en tegelijk natuur te ontwikkelen.

De uiterwaard is hier breed en er liggen meerdere plassen in. De uiterwaard heeft een natuurlijk voorkomen met verre doorzichten, hoge bomen en vele verspreid staande meidoornstuiken die diepte geven aan het open gebied. Het reliëf is duidelijk herkenbaar. Het gebied onderscheidt zich met dit open en grillige karakter ruimtelijk van de meer kleinschalige oeverwallen aan de zijde van het dorp Gendt.

2.2 Het plangebied – Perceel Polder 42

De familie Van Meel (Polder 42 te Gendt) had voorheen een varkenshouderij op het terrein, waarvan de stallen er nog zijn (nu caravanstalling); de eigenaar is met pensioen. De woning (aan de Waalzijde) en het erf met de schuren staan hoog, net als een rechthoekig stuk tuin daar achter. De ondergrond van het hoge deel bevat veel puin. Verder naar achteren en aan de zijkanten ligt het terrein lager, maar nog altijd hoogwatervrij (alleen met extreem hoog water in 1995 liep het onder). In het lagere deel staat een boomgaard (een grote achter op het terrein en een smalle aan de zijkant) met cultuurhistorische waarde. Vanaf het terrein is er prachtig uitzicht op de uiterwaarde met de diepe plas, de verspreide meidoornstruiken, de dijk en het daarachter gelegen dorp Gendt met zijn karakteristieke kerkje. Direct achter het draadhek dat het einde van het terrein markeert, loopt het maaiveld af richting de plas.

Figuur 2.2 De schuur en het tuingedeelte erachter liggen hoog. Verder naar achteren en naar de zijkanten van het perceel ligt het lager. In het lage deel bevinden zich de boomgaarden, daar achter de waterplas.

Figuur 2.3 Ruige rand noordzijde.

De noordrand van het perceel bestaat uit een struweel- en bomenrand met een ruige zone ervoor. Enkele boomvormers (populieren) zijn een aantal jaar geleden afgezet en weer uitgelopen. De ruigtestrook wordt, met het oog op natuur, met rust gelaten. Ook midden op het terrein en achteraan bevinden zich in de huidige situatie ruige delen waar niet of slechts sporadisch wordt gemaaid.

Op het terrein is een parcours ten behoeve van boerengolf uitgezet. Dit is alleen herkenbaar aan de kort gemaaide 'paden' of stroken die over het terrein lopen. Dit levert tevens een goed begaanbaar pad op in de boomgaard (dat zelfs met rollators kan worden betreden). Van april tot en met september zijn er ingegraven pvc-pijpjes als holes en alleen als er een afspraak is voor boerengolf worden er stokken bij geplaatst ter herkenning. Wanneer er geen bezoekers zijn, is er van de boerengolf, behalve het graspad en een 40cm hoog ballen-vang-hekje achter het achterste hole (figuur 2.4), niks van te zien.

Figuur 2.4 Intensief gemaaid graspad door de boomgaard (links), ballenvanghekje (rechts).

2.3 De bewoners van Polder 42

De heer en mevrouw Van Meel zijn liefhebbers van natuur en landschap, die zich graag hiervoor inzetten. Zij zijn begaan met het welzijn van anderen, met name uit de

buurt, en hebben plezier in het vervullen van een maatschappelijke rol. Vanuit een positieve energie in de omgang met mensen en zich bewust van hun bevoorrechte positie binnen de door hen zo gewaardeerde omgeving, kunnen zij de drijvende kracht zijn achter beheer en onderhoud van het eigen terrein en waar nodig daarbuiten. Zij gaan graag mee met veranderingen. Het ontvangen van bezoekers legitimeert het vele werk dat in het beheer van het terrein gaat zitten. Deze relatie is vooral maatschappelijk, maar waarschijnlijk (op langere duur) ook economisch relevant.

3 Beleid en ontwikkelingen in de omgeving

3.1 Beleid landschap en natuur gemeentelijk niveau

Het Landschapsontwikkelingsplan (LOP, 2005) benoemt de kernkwaliteiten van de gemeente Lingewaard. Hieronder valt bijvoorbeeld de sterke samenhang van komgebieden – oeverwallen – uiterwaarden, waarbij de karakteristieken van de drie typen versterkt moeten worden om hun onderscheid en samenhang te benadrukken. De relatie binnendijs – buitendijs is op veel plekken nog gaaf; dat geldt ook voor Gendt. De uiterwaarden bieden een unieke omlijsting van de gemeente en hebben een grote ontwikkelingspotentie voor natuur en recreatie. De visie voor de uiterwaarden is dan ook ‘Ontwikkelen van een samenhangend gebied met hoofdfunctie natuur’ en daarbij ‘verbetering mogelijkheden extensief recreatief gebruik’. Hierbij is het behoud van waardevolle landschappelijke en historische patronen en elementen zeer van belang voor het behoud van de identiteit.

Het uitvoeringsprogramma van het LOP wordt jaarlijks geactualiseerd en is opgenomen in de Programmabegroting 2015, Programma 6, Landschap. ‘Behouden en versterken van het karakter van het landschap van Lingewaard’ en ‘Bevorderen van beleving van dat landschap zijn’ de hoofdpijlers van dit programma. De biodiversiteit wordt versterkt door zoveel mogelijk autochtoon plantmateriaal te gebruiken (dat van origine in de streek voorkomt en in het Nederlandse klimaat is opgekweekt). Het beleid van de gemeente is erop gericht om inwoners te stimuleren en te betrekken, onder meer bij maatregelen ter bevordering van de bijenstand.

De uiterwaarden worden gezien als een te herstructureren gebied, omdat rivierverruiming noodzakelijk is. De gemeente stelt als voorwaarde aan deze herstructurering dat het geïntegreerd wordt met projecten die ook verbetering van kwaliteit opleveren voor natuur en recreatie. De gemeente streeft naar meer verweving tussen landbouw, landschap en natuur en wil daartoe agrariërs en particulieren meer dan voorheen betrekken bij natuur- en landschapsontwikkeling. Hierbij hoort het stimuleren van particulier (en agrarisch) natuurbeheer om het landschappelijk karakter te versterken. Dit vergroot de betrokkenheid van bewoners bij hun omgeving. (De inzet van de gemeente voor het boerengolf-initiatief is hier een voorbeeld van). Het recreatief netwerk is voor verbetering vatbaar, wat ook de landschappelijke samenhang goed zal doen.

De Structuurvisie 2012-2022 volgt bovengenoemd landschapsbeleid, maar spreekt zich meer op hoofdlijnen hierover uit. De Gendtsche Waard is deel van het Nationaal Landschap De Gelderse Poort en in de uiterwaarden geldt als visie dat natuur en recreatie ontwikkeld worden.

3.2 Gelders Natuur Netwerk

Als uitvoering van het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro) heeft de provincie Gelderland de begrenzing van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) vastgelegd in het Gelders Natuur Netwerk (GNN) (provincie Gelderland 2014b). Het GNN bestaat enerzijds uit alle gebieden met een natuurbestemming binnen de voormalige Gelderse EHS en anderzijds uit het zoekgebied van 7300 ha voor 5300 ha nieuwe natuur. Daarnaast maken de reeds gerealiseerde delen van verbindingzones deel uit van het GNN. Het beleid met betrekking tot het GNN is ten eerste gericht op de bescherming en het herstel van de aanwezige natuurwaarden, ten tweede op de ontwikkeling van nieuwe natuurwaarden. Daarnaast bestaat er een Groene Ontwikkelingszone (GO). De GO bestaat uit alle gebieden met een andere bestemming dan natuur binnen de voormalige Gelderse EHS. Het beleid met betrekking tot de GO is gericht op het versterken van de ecologische samenhang door de aanleg van ecologische verbindingzones, waaronder landgrensoverschrijdende klimaatcorridors.

Het beschermingsregime voor de GNN en GO is vastgelegd in de Omgevingsvisie Gelderland (vastgesteld in GS dd. 9 juli 2014). Indien voor het realiseren van ruimtelijke ontwikkelingen binnen het GNN en de GO een bestemmingsplanwijziging nodig is, dan geldt het 'nee, tenzij'-beginsel. Dat wil zeggen dat binnen het Gelders Natuurnetwerk (GNN) geen nieuwe functies worden mogelijk gemaakt, tenzij:

- a. geen reële alternatieven aanwezig zijn;
- b. sprake is van redenen van groot openbaar belang;
- c. de negatieve effecten op de kernkwaliteiten van het gebied, de oppervlakte en de samenhang zoveel mogelijk worden beperkt; en
- d. de overblijvende negatieve effecten op de kernkwaliteiten van het gebied, de oppervlakte en de samenhang gelijkwaardig worden gecompenseerd.

De kernkwaliteiten van het GNN bestaan uit de aanwezige en potentiële waarden, gebaseerd op de beoogde natuurkwaliteit voor het gebied, waartoe behoren de natuur-doelen en natuurkwaliteit en ecologische samenhang, geomorfologische processen, de waterhuishouding, de kwaliteit van de bodem, lucht en water, de mate van stilte, donkerte en openheid en de landschappelijke waarden (zie tabel 3.1).

De kernkwaliteiten van de GO bestaan uit de aanwezige ecologische waarden, de ecologische samenhang met inliggende en aangrenzende natuur van het GNN, en verder evenals bij het GNN de geomorfologische processen, de waterhuishouding, de kwaliteit van bodem, water en lucht, rust, de mate van stilte, donkerte en openheid en de landschappelijke waarden. Tabel 3.2 toont de ontwikkelingsdoelen.

Tabel 3.1 De kernkwaliteiten van het Gelders Natuur Netwerk (Provincie Gelderland 2014a).

1	Dynamische rivier met geologische en geomorfologische dynamiek, water-, sediment- en diasporetransport; ecologisch kerngebied (Natura 2000-gebied) én verbinding tussen Midden-Europa en de Noordzeekust
2	Onderdeel van Nationaal Landschap Gelderse Poort
3	Uiterwaarden Waal met vooral deels agrarisch, grotendeels industrieel/recreatief landschap: klei- en zandwoningen, recreatiegebied
4	Natuurcomplexen Millinger Waard, Klompenwaard, Gendtsche Waard, Erlecomse Waard, Bemmelsche Gendtsche en Ooijrijkse Polder, Oude Waal
5	Parel Pannerdense Kop: zeer rijke flora op en om Fort Pannerden
6	Parel Kekerdome-Millingen; Colenbrandersbos en Kekerdome Waard: moeras, nat grasland, pioniervegetaties, stroomdalgrasland, hardhoutooibos, zachthoutooibos, moerasvogels, libellen; grootschalig natuurlijk rivierenlandschap met actieve rivierduinen, grote vogelrijkdom
7	A-locatie Colenbrandersbos: abelen-iepenbos (hardhoutooibos), geen natuurlijke samenstelling, maar rijk aan soorten
8	Parel Oude Waal-Groenlanden: moeras, nat grasland, vochtig kleibos, moerasvogels
9	Waarden voor weide-, water- en moerasvogels, vleermuizen, amfibieën, vissen en bevers
10	Leefgebied das
11	Leefgebied steenuil
12	Leefgebied kamsalamander
13	Plaatselijk kleinschalige landschappen met strangen, hagen en singels, knotwilgen en kleine ooibosjes
14	Cultuurhistorische waarden van de uiterwaarden, oude kavelpatronen, doorbraakkolken, waterstaatswerken (kades en sluisjes), kleiwoningen
15	Onbebouwdheid van de uiterwaarden (enkele boerderijen en steenfabrieken)
16	Rust, ruimte en donkerte m.u.v. de omgeving van stedelijke gebieden
17	Abiotiek: aardkundige waarden (o.m. reliëf van oeverwallen, strangen en andere stromingspatronen), kwel, bodem
18	Ecosysteemdiensten: recreatie, wateropvang en -afvoer

Tabel 3.2 De ontwikkelingsdoelen van de Groene Ontwikkelingszone (Provincie Gelderland 2014a).

1	Ontwikkeling stroomdalgraslanden en glanshaverhooilanden
2	Ontwikkeling water- en oeverhabitats
3	Ontwikkeling hard- en zachthoutooibossen
4	Ontwikkeling moerassen, ruigteranden en laag gelegen bloemrijke graslanden
5	Ontwikkelen weidevogelpopulaties
6	Ontwikkeling populaties van water-, oever- en moerasvogels
7	Ontwikkelen biotopen voor vlinders, reptielen, amfibieën, w.o. kamsalamander en vissen
8	Ontwikkeling populatie bevers (en otters)
9	Vermindering barrièrewerking Hulhuizen en Erlecom-Ooij
10	Ontwikkeling coulisselandschap met stangen, knotwilgenrijen en meidoornhagen (evenwijdig aan de stroom) met lokaal doorzichten op de rivier, dorpen en steden.
11	Behoud reliëf oeverwallen, stangen en andere stromingspatronen.

3.3 Vegetatieleggen Rijkswaterstaat

De Vegetatielegger van Rijkswaterstaat regelt vanuit te oopunt van hoogwaterveiligheid welk vegetatietype waar in het stroombed van de rivier mag groeien om ervoor te zorgen dat hoogwaterafvoer niet te veel wordt belemmerd. De vegetatietypen in oplopende ruwheid zijn: gras en akker, riet en ruigte, bos, struweel. De boomgaard van de familie van Meel is aangeduid als struweel, terwijl de (vergelijkbare) Armen-boomgaard nabij Culemborg is aangeduid als bos (een iets gunstiger klasse). Ook is er op enkele plekken riet en ruigte aangegeven, enkele solitaire bomen en een strookje bos op de noordrand van het perceel. De rest valt in het vegetatietype gras en akker, dat is het minst ruwe type. Opmerkelijk is echter dat het terrein van de familie Van Meel hoogwatervrij is. Het maakt dus geen deel uit van de stroombaan van de rivier, zodat het eigenlijk niet uitmaakt welk vegetatietype erop staat.

3.4 Ontwikkelingen in de nabije omgeving

In de Gendtsche Waard staat een groot aantal ingrepen op het programma, waaronder de aanleg van struinpaden, poelen voor kamsalamanders en picknickplaatsen. Tevens worden er gebouwen gesloopt en elders herbouwd en bomen gekapt en elders herplant. Het perceel grenzend aan de noordkant van het plangebied zal reliëf-volgend worden afgegraven (na 2015); daar zal hoogwater weer kunnen komen. Of er in de Gendtsche Waard ook verdere afgraving nodig is ten behoeve van hoogwaterafvoer zal in of na 2020 worden besloten.

De zuidzijde van het buurtschap wordt herontwikkeld met enkele nieuwe woongebouwen, struwelen langs oude droogvelden en recreatieve paden (zowel verhard karrenspoor als struinpaden), kunst en poelen. Het grootste deel van de Gendtsche Waard wordt in de nabije toekomst door Staatsbosbeheer beheerd. Begrazing vormt een belangrijke beheervorm. Voor het vee komt er een hoogwatervluchterp. De rijen hoge populieren ten noordwesten van het plangebied zullen verdwijnen en er komt ruimte voor een nieuw ooibos in het noorden van de Gendtsche Waard. De (nieuwe) erven worden omringd door heggen en struwelen, waardoor ze ruimtelijk meer gemarkeerd worden in de verder tamelijk open uiterwaard.

4 Inrichtingsadvies boerengolfterrein

4.1 Aard van de gewenste activiteiten en ontwikkelingen op het terrein

Het perceel is al enkele jaren opengesteld geweest voor boerengolf en als pleisterplaats voor wandelaars. Beide alleen op afspraak. De activiteit boerengolf en pleisterplaats is anderhalf jaar geleden stopgezet en de familie wil het graag weer hervatten. De boerengolf is van april tot en met september geopend voor externen. Speeltijden zijn doorgaans op weekeinddagen overdag, van 13:00 uur tot maximaal 20:00. Sporadisch komt er een groep door de week. Er wordt geen gebruik gemaakt van kunstlicht, wat gezien de speeltijden ook niet nodig is.

Uiteraard is de familie ook weleens afwezig of heeft een eigen feestje in familiekring; dan is de boerengolf vanzelfsprekend niet open voor externen.

Bezoekers komen doorgaans met zijn vieren, soms zijn de groepen iets groter. Per dag gaat het om ongeveer 20 personen die komen golfen. Auto's (gemiddeld 5 per dag) kunnen worden geparkeerd tussen de oude varkensstal en de halfopen materiaalschuur, achter een houten poort en dus onzichtbaar vanaf de openbare weg.

Wanneer er wordt 'gescoord' hebben bezoekers de neiging te juichen. De burens aan de zuidzijde (vooraan de weg) hebben aangegeven hiervan geluidsoverlast te ondervinden; de andere omwonenden ondervinden er geen hinder van.

De pleisterplaats was zeer kleinschalig ingericht in een caravan achter de stal. Het plan van de familie Van Meel is om deze caravan te verwijderen en een serre aan de stal te bouwen die uitsluitend als pleisterplaats zal dienen. De pleisterplaats bevindt zich in de Groene Ontwikkelzone.

Het onderhoud van het terrein inclusief de graspaden voor boerengolf, is de afgelopen periode voortgezet, met het oog op hervatting van de activiteit.

4.2 Maatschappelijke positie

De gemeente heeft een schriftelijke steunbetuiging ontvangen voor de activiteiten en voorzieningen die de familie Van Meel wil ontplooiën (en in het verleden ontplooiëde). Deze steunbetuiging is geschreven door een IVN-medewerker die regelmatig met groepen / excursies de Gendtsche Waard bezoekt. Zij benoemt de voordelen van de faciliteiten in relatie tot haar natuureducatie-activiteiten en de gunstige ligging ervan.

Figuur 4.1 Plankaart.

4.3 Inrichtingsadvies

De familie Van Meel is bereid om aanpassingen te doen aan hun terrein teneinde de boerengolf weer mogelijk te maken. De aanpassingen zijn erop gericht de natuurwaarden van het terrein te verhogen en de landschappelijke kwaliteiten te versterken. Figuur 4.1 geeft een overzicht van de maatregelen. Hieronder worden ze toegelicht.

4.3.1 Maatregelen

De bestaande ruige noordrand van het perceel wordt verbreed en aangevuld. Op de open delen komt een haag onder ooghoogte, zodat het doorzicht behouden blijft. De ruigtestrook wordt met ca. 2 m verbreed. Hierdoor ontstaat een waardevolle gradiënt van struweel met boomvormers via mantel naar zoomvegetatie (figuren 4.2 en 4.3). De holes van de boerengolf worden, om dit mogelijk te maken, een stukje naar het midden van het terrein opgeschoven. De ruigte moet, om het bloemrijk te houden, eens in de twee á drie jaar worden gemaaid.

De bloemrijke ruigte zal veel insecten aantrekken. Om het voor deze dieren nog aantrekkelijker te maken wordt in de ruigtestrook een insectenhotel geplaatst (figuur 4.4).

Figuur 4.2   Principeprofiel struweel met mantel en zoom als waardevolle gradiënt naar boerengolfterrein.

Figuur 4.3 Ruigte in bloei.

Figuur 4.4 Insectenhotel.

Aan de zuidrand van het perceel wordt een haag aangebracht met diverse soorten erin (figuur 4.5), in aansluiting op de hagen die worden aangebracht langs de droogvelden in de nieuwe ontwikkeling. Er zitten doornige soorten in de haag, waardoor deze veekerend kan worden. Het verdient aanbeveling om de kennis en ervaring van de Stichting Doornik Akkers uit Bommel hierbij te benutten. Wellicht is het zelfs mogelijk om er een traditionele vlechtheg van te maken, waarmee een cultuurhistorisch waardevol erfgoed in ere wordt gehouden. Het neveneffect van de heg op de zuidrand van het perceel is dat de buren (die soms overlast ondervinden) minder zicht hebben op de activiteiten in de boomgaard. Door de haag wordt het geluid enigszins gedempt (verstrooid), waardoor ze er mogelijk minder last van ondervinden.

Figuur 4.5 Fotomontage vlechtheg op zuidelijke perceelsgrens.

Ten westen van het perceel staan in de uiterwaard verspreid solitaire meidoornstruiken die het geheel een natuurlijke aanblik geven en de dieptewerking versterken. Op de westrand van het terrein van de familie Van Meel worden in aansluiting hierop enkele solitaire meidoornstruiken geplaatst, waardoor het omringende landschap werkelijk het terrein op loopt. Tevens wordt hiermee verstoring van vogels op de plas door spelers van de boerengolf grotendeels voorkomen.

Op en in de nabije omgeving van het terrein komen de steenuil en de gewone dwergvleermuis voor. Deze soorten kunnen wel wat ondersteuning gebruiken, net als wilde bijen. Voor de steenuil wordt een nestkast opgehangen in het rustigste deel van de boomgaard. De nieuwe hagen en ruigte bieden aanvullend op het reeds geschikte landschap extra voedsel voor de steenuil, zoals kleine zoogdieren en grote insecten.

De kortgemaaide golfroute is ideaal voor regenwormen, eveneens voedsel voor de steenuil.

Op de zuidgevel van de kapschuur, waar het lekker warm kan worden, wordt een kraamkoloniekast voor vleermuizen opgehangen. Ook voor vleermuizen neemt het jachtgebied toe door de nieuwe hagen en ruigte, omdat daar veel insecten voorkomen. In het kort gemaaide gras van de boerengolf komen ook langpootmuggen voor. De aanwezigheid van beide vegetatietypen levert een ideale mix op als voedselaanbod voor de gewone dwergvleermuis.

Voor de wilde bijen (en andere insecten) komt er een bijenhotel in de ruigtestrook langs de noordrand. De bijen vinden hun voedsel voornamelijk in de bloemrijke ruigte, maar ook in de meidoornstruiken en in de boomgaard. De vruchtbomen zullen tevens profiteren van de bestuivende werking van de bijen.

4.3.2 Beleidsdoelen waarop wordt aangesloten

De maatregelen versterken de ruimtelijke herkenbaarheid van het erf binnen de context van het buurtschap op de oude oeverwal door de duidelijker omkadering met een haag en een struweelrand. De ontwikkelingspotentie van de uiterwaarden wordt benut op een zodanige manier dat zowel extensieve recreatie als natuur er beter van worden. Het in stand houden en beheren van de fraaie boomgaard, het toevoegen van wellicht een vlechtheg en het behouden van de steilranden op het perceel dragen bij aan de identiteit van het gebied. De vegetaties ontwikkelen zich in principe spontaan. Wanneer wordt bijgezaaid en/of aangeplant, dan wordt gebruik gemaakt van autochtoon plantmateriaal. De particuliere grondeigenaren worden, nog meer dan ze al zijn, betrokken bij beheer en onderhoud van het landschap. De ontwikkeling stimuleert de beleving van het landschap, vanuit een hoger standpunt met fraai uitzicht. In tegenstelling tot de struipaden zijn de kort gemaaide graspaden wel toegankelijk voor rolstoelen en rollators. Het vormt dus niet alleen in de vorm van de activiteit boerengolf, maar ook in de doelgroep een aanvulling op de andere recreatiemogelijkheden in het gebied.

5 Natuurtoets

5.1 Flora- en faunawet

5.1.1 Voorkomen beschermde soorten

Wansink *et al.* (in prep.) geven een overzicht van het voorkomen van beschermde soorten planten en dieren in de Gendtsche Polder. Hieruit volgt dat langs alle opgaande structuren en waterpartijen in de polder gewone dwergvleermuizen foerageren. Op enkele plaatsen zijn ook baltende dieren waargenomen, zoals bij het pand ten zuiden van het plangebied (Polder 46) en in het bosje ten noordwesten van het plangebied. Ook ruige dwergvleermuizen zijn in de omgeving van het plangebied waargenomen en in het bosje ten noordwesten van het plangebied zijn ook baltende dieren aangetroffen. Het is waarschijnlijk dat deze soort ook langs de opgaande begroeiing in het plangebied foerageert. Boven de vijver ten westen van het plangebied is tevens een foeragerende watervleermuis waargenomen. Rosse vleermuizen en laatvliegers zijn bekend van de Gendtsche Polder, maar zijn niet in de omgeving van het plangebied waargenomen. Van meervleermuis, gewone grootovleermuis en baard/Brandt's vleermuis zijn incidentele waarnemingen bekend, maar voor geen van deze soorten heeft de Gendtsche Polder een functie van betekenis.

Andere beschermde soorten die momenteel in de Gendtsche Polder voorkomen zijn lange ereprijs, wilde marjolein, bittervoorn, kleine modderkruiper, rugstreeppad, bever en diverse broedvogels, waaronder soorten met jaarrond beschermde nesten zoals havik, buizerd, boomvalk, ransuil en steenuil. Geen van deze soorten is binnen het plangebied waargenomen, maar het kan niet worden uitgesloten dat het plangebied (incidenteel) wordt gebruikt door rugstreeppad en steenuil. De rugstreeppad is een pioniersoort die grote afstanden kan afleggen en voor zijn winterslaap hogerwatervrije plaatsen opzoekt. Het plangebied biedt geschikte overwinteringsplaatsen voor deze soort. Door het ontbreken van water biedt het plangebied geen voortplantingsplekken voor rugstreep-padden. Van de vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten is het waarschijnlijk dat het plangebied binnen het territorium van een steenuilpaartje ligt dat haar vaste nestplaats in de boerderij ten zuiden van het plangebied heeft.

5.1.2 Effecten op beschermde soorten

Aanlegfase

Effecten op beschermde soorten in de aanlegfase zijn uitgesloten. De werkzaamheden (de uitbouw / serre aan de voormalige varkensstal, plaatsen van verblijfplaatsen voor steenuil, vleermuizen en insecten en het planten van struiken/hagen) nemen weinig tijd in beslag (maximaal 1 dag), waardoor de verstoring gering is. De werkzaamheden worden bovendien overdag uitgevoerd, zodat geen verstoring van nachtactieve soorten zoals vleermuizen en steenuil optreedt. Door de

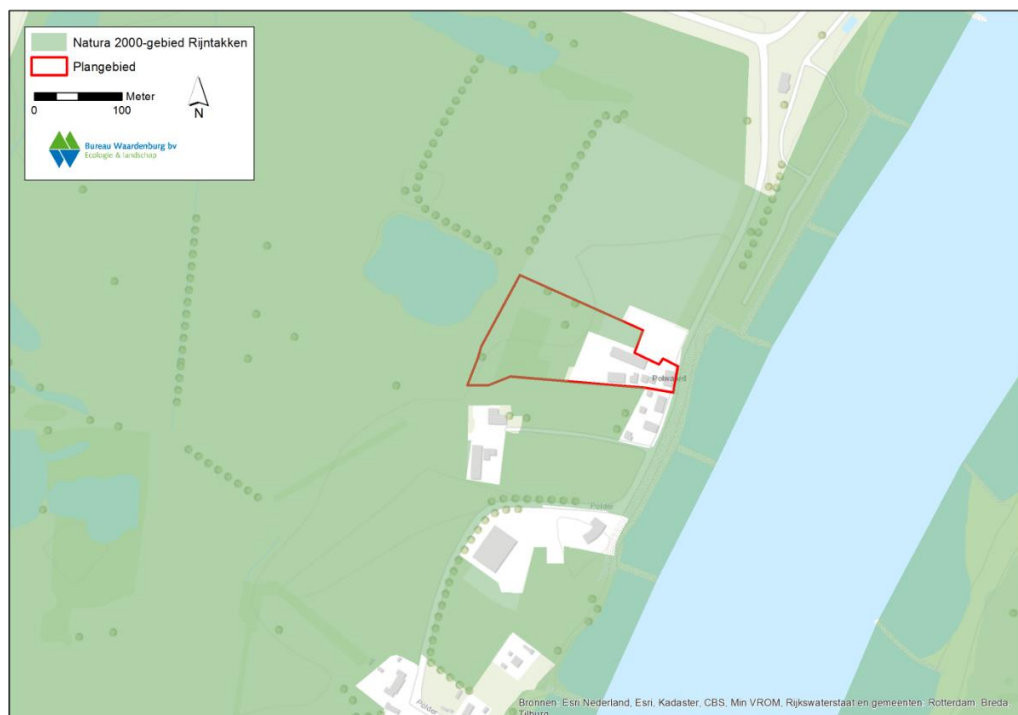
werkzaamheden verdwijnt ook geen bestaand leefgebied van beschermde soorten als gewone en ruige dwergvleermuis, steenuil en rugstreeppad.

Het planten van struiken/hagen en het snoeien van bestaande struiken gebeurt buiten het broedseizoen, waardoor broedende vogels niet worden verstoord.

Gebruiksfase

Effecten in de gebruiksfase zijn eveneens uitgesloten. Het plangebied wordt in de maanden april tot en met september en alleen in de weekenden voor boerengolf opengesteld. Golfers zijn aanwezig van 13:00 tot 20:00 uur. Het gaat om ongeveer 20 mensen per dag. Beschermde soorten die het plangebied waarschijnlijk gebruiken zijn gewone en ruige dwergvleermuis en steenuil. Voor hen vormt het plangebied een deel van hun foerageergebied. Deze functie verdwijnt door de boerengolf niet. Het plangebied blijft voor deze soorten zeven dagen per week beschikbaar. Dus ook in de weekends, omdat vleermuizen en steenuilen vooral 's nachts foerageren als de golfers afwezig zijn. Ook behoudt het plangebied de mogelijkheid om rugstreeppadden overwinteringsplaatsen te bieden.

Door de plaatsing van verblijfplaatsen voor steenuil en gewone dwergvleermuis en het creëren van gradiëntrijke zoomvegetaties (leefgebied van het voedsel van steenuil en dwergvleermuis) neemt de waarde van het plangebied voor deze soorten zelfs toe.

Figuur 5.1 Ligging van het plangebied in het Natura 2000-gebied Rijntakken.

5.2 Natuurbeschermingswet

5.2.1 Natura 2000-gebied Rijntakken

Het plangebied ligt in het deelgebied Gelderse Poort van het Natura 2000-gebied Rijntakken (figuur 5.1). Wansink *et al.* (in prep.) geven een beschrijving van de instandhoudingsdoelstellingen van dit gebied en het voorkomen van habitattypen, soorten van bijlage 2 van de Habitatrichtlijn en vogelsoorten van de Vogelrichtlijn. Hieronder volgt een korte samenvatting.

5.2.2 Voorkomen habitattypen en soorten

Geen van de habitattypen, bijlage 2-soorten en broedvogels waarvoor Rijntakken is aangewezen komt in het plangebied voor. Ook de niet-broedvogels waarvoor Rijntakken is aangewezen komen niet in het plangebied voor, maar fuut, aalscholver, kolgans, grauwe gans, bergeend, smient, krakeend, wintertaling, wilde eend, kuifeend, meerkoet, scholekster en Kievit gebruiken de graslanden rond het plangebied en de vijver ten westen hiervan als foerageer- en rustgebied. Het gaat meestal om kleine aantallen, de grootste concentraties van deze soorten bevinden zich in het westen van de Gendtsche Polder.

Met uitzondering van grauwe gans en krakeend liggen de huidige aantallen van de genoemde niet-broedvogels in de Gelderse Poort onder de instandhoudingsdoelen (IHD's) van deze soorten voor dit deelgebied van het Natura 2000-gebied Rijntakken (tabel 5.1). Voor bergeend, wilde eend, kuifeend en scholekster zijn geen getallen en IHD's voor de Gelderse Poort bekend. Aangenomen wordt dat bergeend, wilde eend en kuifeend in voldoende aantallen voorkomen om aan het IHD te voldoen. Hun staat van instandhouding in het gehele Natura 2000-gebied Rijntakken en op landelijk niveau is namelijk gunstig. Dit in tegenstelling tot de staat van instandhouding van de scholekster. Deze vertoont landelijk een dalende trend.

Tabel 5.1 Gemiddeld aantal niet-broedvogels gedurende vijf winterseizoenen (2008/09 t/m 2012/13) in de Gelderse Poort en hun instandhoudingsdoelen voor dit deelgebied van Rijntakken (Bronnen: www.sovon.nl en ontwerp-aanwijzingsbesluit).

Naam	Gemiddelde van vijf seizoenen (08/09 - 12/13)	Doel populatie (draagkracht; seizoens-gemiddelde, tenzij anders vermeld)
Fuut	114,4 ex.	180 ex.
Aalscholver	175,6 ex.	320 ex.
Kolgans	9.762,4 ex.	10.600 ex.
Grauwe gans	3.486,6 ex.	2.500 ex.
Bergeend	?	?
Smient	817,2 ex.	2.600 ex.
Krakeend	249,6 ex.	140 ex.
Wintertaling	261,6 ex.	410 ex.

Wilde eend	?	?
Kuifeend	?	?
Meerkoet	1.230,6 ex.	2.000 ex.
Scholekster	?	?
Kievit	635,4 ex.	2.500 ex.

5.2.3 Effecten op habitattypen en soorten

Aanlegfase

De herinrichting van het boerengolfterrein leidt niet tot verlies aan areaal van een habitattype of van een leefgebied van een bijlage 2- of Vogelrichtlijnsoort. Het plaatsen van een uitbouw aan de voormalige varkensstal en het plaatsen van verblijfplaatsen voor steenuil, vleermuizen en insecten gebeurt buiten het zicht van de foerageer- en rustplaatsen van niet-broedvogels, zodat hiervan geen verstoring uitgaat. Verstoring van niet-broedvogels tijdens het planten van de struiken/hagen en het snoeien van bestaande struiken is te verwaarlozen. Dit duurt niet meer dan één dag en is vergelijkbaar met gebruikelijke onderhoudswerkzaamheden in de polder. Binnen de polder zijn voldoende plekken waar de dieren tijdelijk terecht kunnen.

Voor de herinrichting worden geen zware machines ingezet die tot een toename van de stikstofdepositie kunnen leiden.

Gebruiksfase

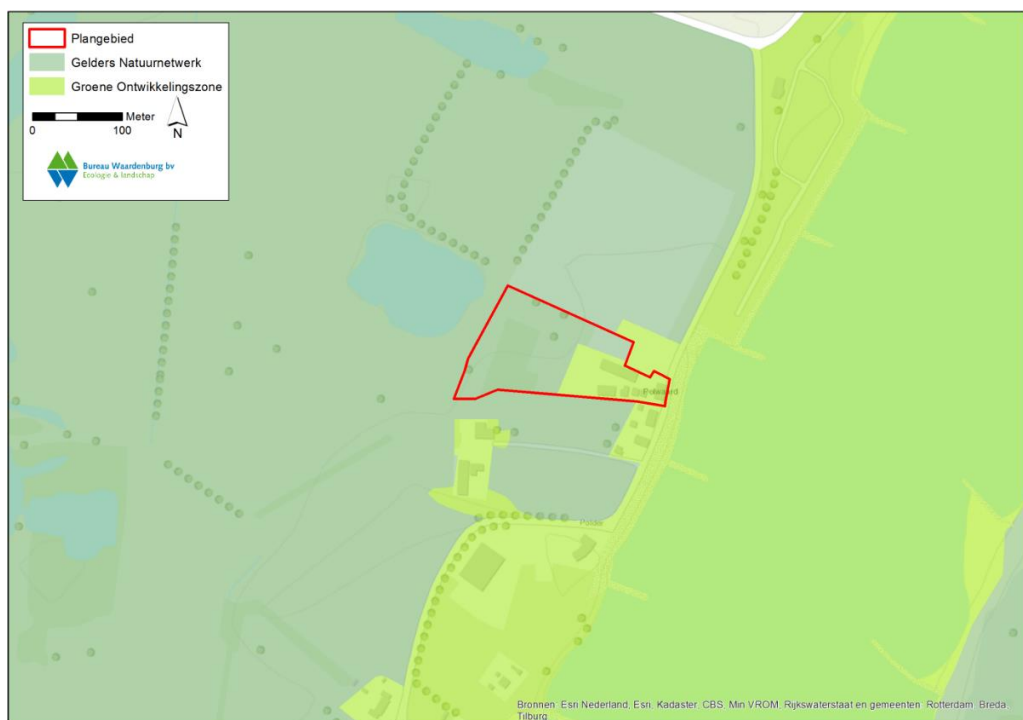
Effecten in de gebruiksfase zijn eveneens uitgesloten. Het plangebied wordt in de maanden april tot en met september en alleen in de weekenden voor boerengolf opengesteld. Golfers zijn aanwezig van 13:00 tot 20:00 uur. Het gaat om ongeveer 20 mensen per dag. De golfers zijn voor de niet-broedvogels in de graslanden en de vijver rond het plangebied hoorbaar, als zij hun stem verheffen. Door de aanleg van struiken en hagen zijn ze nauwelijks zichtbaar; alleen als de golfers dicht langs de randen van het golfterrein komen. Enige verstoring is niet uit te sluiten, maar deze is van korte duur (hooguit 5 uur op zaterdag en zondag). Omdat het om een klein deel van de populatie niet-broedvogels in de Gendtsche Polder gaat, de verstoring gering is en er voldoende foerageer- en rustplekken zijn waar de dieren gedurende de aanwezigheid van de golfers terecht kunnen, zijn negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen uit te sluiten.

De golfers komen meestal in groepen van vier personen. Bij 20 golfers per dag komt dit neer op vijf auto's per dag (zaterdag en zondag) gedurende zes maanden, oftewel zo'n 240 verkeersbewegingen per jaar of minder dan 1 verkeersbeweging per etmaal. De toename in stikstofdepositie die dit tot gevolg heeft is verwaarloosbaar, ook in cumulatie met andere ingrepen in de polder (zie Wansink *et al.* in prep., waarin voor de boerengolf overigens met 300 verkeersbewegingen per jaar is gerekend).

5.3 Gelders Natuur Netwerk en Groene Ontwikkelingszone

5.3.1 Ligging

Het deel van het plangebied waarop wordt gegolfd ligt in het Gelders Natuur Netwerk (GNN). De bouwkaavel en de tuin van Polder 42 ligt in de Groene Ontwikkelingszone (GO) (figuur 5.2). In het GNN zijn geen ontwikkelingen mogelijk. Omzetten van het perceel van het GNN naar de GO is een oplossing om de boerengolf mogelijk te maken. De boerengolf moet dan wel een bijdrage leveren aan de kernkwaliteiten van de GO. Omdat zich op deze locatie geen verbindingsszone bevindt, moet de bijdrage aansluiten bij de kernkwaliteiten van het GNN in hetzelfde deelgebied.

Figuur 5.2 Ligging van het plangebied in het Gelders Natuur Netwerk.

5.3.2 Effecten op het GNN

Ten eerste is het goed om te weten dat het gebruik van het plangebied voor boerengolf geen negatief effect heeft op de kernkwaliteiten van het Gelders Natuur Netwerk. Gedeputeerde Staten van Provincie Gelderland beoordelen of een aantasting van kernkwaliteiten van het GNN als significant is te beschouwen. Hierbij gaat het niet alleen om de aanwezige natuurwaarden, maar ook om de nagestreefde natuurwaarden en de bijbehorende milieucondities. Een ontwikkeling kan een significante aantasting van de kernkwaliteiten tot gevolg hebben, indien deze leidt tot:

1. Een vermindering van areaal en kwaliteit van bestaande natuur-, bos- en landschapselementen en gebieden die zijn aangewezen voor nieuwe natuur.

2. Een vermindering van de uitwisselingsmogelijkheden voor planten en dieren tussen de verschillende leefgebieden in delen van de GNN.
3. Een vermindering van de kwaliteit van het leefgebied van alle soorten waarvoor conform de Flora en faunawet bij ruimtelijke ontwikkelingen een ontheffing vereist is en als zodanig worden genoemd in de AmvB Vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten Flora- en faunawet.
4. Een vermindering van het areaal van de grote natuurlijke eenheden (aaneengeslotenheid).
5. Een belemmering voor het verloop van natuurlijke processen in de grote eenheden.
6. Een verstoring van de natuurlijke morfologie, waterkwaliteit, watervoering en verbondenheid met het landschap van water met een natuurbestemming.
7. Een verandering van de grond- en oppervlaktewateromstandigheden (kwaliteit en kwantiteit) die de voor de beheertypen gewenste grond- en oppervlaktewater-situatie (verder) aantast.
8. Een verhoging van de niet gebiedseigen geluidsbelasting.
9. Een toename van de verstoring door licht. Dat betekent dat het plaatsen van nieuwe lichtbronnen zoveel mogelijk voorkomen moet worden en de uitstraling naar de omgeving zo veel mogelijk moet worden beperkt.

Provincie Gelderland maakt op bovenstaande een uitzondering voor ondergeschikte uitbreidingen van bestaande functies die, wanneer deze uitbreidingen, een gering effect hebben op bovenstaande kernkwaliteiten en omgevingscondities. Tabel 5.2 laat zien dat het gebruik van het plangebied voor het boerengolf geen negatief effect heeft en zelfs een bijdrage aan de kernkwaliteiten levert.

Tabel 5.2 Effecten van de boerengolf op de kernkwaliteiten van de GNN (cijfers verwijzen naar tabel 3.1).

Kernkwaliteit	Effect als gevolg van de ingreep
1	Geen effect op de dynamiek van de rivier of diens functie als ecologisch kerngebied en verbinding tussen Midden-Europa en de Noordzeekust.
2	Geen effect. Gendtsche Waard blijft onderdeel van het Nationaal Landschap Gelderse Poort.
3	Geen effect. Het gebruik van de Gendtsche Waard als uiterwaard van de Waal verandert niet.
4	Geen effect. De Gendtsche Waard blijft een natuurcomplex.
5	Geen effect op de parel Pannerdense Kop.
6	Geen effect op parel Kekerdome-Millingen.
7	Geen effect op A-locatie Colenbrandersbos.
8	Geen effect op parel Oude Waal-Groenlanden.
9	Door het plaatsen van een kraamkast, het aanleggen van een zoomvegetatie en het gedeeltelijk maaien van het gras worden de condities voor vleermuizen in het algemeen en de gewone dwergvleermuis in het bijzonder verbeterd.
10	Geen effect. Das komt in de Gendtsche Waard niet voor
11	Door het plaatsen van een nestkast, het aanleggen van een zoomvegetatie en het gedeeltelijk maaien van het gras worden de condities voor steenuilen verbeterd.

12	Geen effect. De aanleg van een poel voor kamsalamanders is geopperd, maar de voorzieningen die nodig zijn om de poel waterhoudend te houden zijn te ingrijpend.
13	Door de reparatie van de beschadigde haag langs de noordgrens van het perceel en de aanleg van een nieuwe heg langs de zuidgrens wordt een bijdrage geleverd aan het in stand houden van het kleinschalig landschap in de Gendtsche Waard.
14	Geen effect. Cultuurhistorische waarden worden niet beïnvloed.
15	Geen effect. Er is netto geen toe- of afname in bebouwing.
16	Het enthousiasme van de golfers kan tot een geringe toename van de geluidsbelasting leiden als het spel goed verloopt, maar de duur hiervan is kort en treedt alleen op middagen in de weekenden in het zomerhalfjaar op. Het effect op de rust, ruimte en donkerte in de Gendtsche Waard is te verwaarlozen.
17	Geen effect. Aardkundige waarden blijven behouden.
18	De boerengolf en de aanwezigheid van een pleisterplaats levert een bijdrage aan de mogelijkheden voor recreatie in de Gendtsche Waard. De ecosysteemdiensten wateropvang en –afvoer worden niet beïnvloed.

5.3.3 Effecten op de GO

De boerengolf levert tevens een bijdrage aan enkele van de ontwikkelingsdoelen van de GO (tabel 5.3). Dit komt bij de bijdragen die het plangebied al aan de ontwikkelingsdoelen levert. Door het terrein voor de boerengolf te beheren (regelmatig maaien, in stand houden boomgaard) is het terrein al interessant voor insecten, vleermuizen en steenuilen. Als het terrein niet voor boerengolf wordt gebruikt is het onderhoud niet meer nodig en zal het terrein voor de genoemde diersoorten minder interessant worden.

Tabel 5.3 *Effecten van de boerengolf op de ontwikkelingsdoelen van de GO (cijfers verwijzen naar tabel 3.2).*

Kernkwaliteit	Effect als gevolg van de ingreep
1	Geen effect. Oppervlak glanshaverhooilanden en stroomdalgraslanden blijft gelijk.
2	Geen effect. Er worden geen water- of oeverhabitats ontwikkeld.
3	Geen effect. Het oppervlak aan zacht- en hardhoutoibos blijft gelijk.
4	Met de aanleg van een zoomvegetatie langs de noordgrens van het perceel wordt een kleine bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van ruigteranden en bloemrijke graslanden.
5	Geen effect op weidevogelpopulaties.
6	Geen effect op water-, oever- of moerasvogels.
7	De aanleg van een zoomvegetatie met bloemdragende ruigtekruiden levert een bijdrage aan de ontwikkeling van biotopen voor vlinders.
8	Geen effect op bevers en otters.
9	Niet van toepassing.
10	Door de reparatie van de beschadigde haag langs de noordgrens van het perceel, de aanleg van een nieuwe heg langs de zuidgrens en het planten van enkele meidoornstruiken langs de westgrens wordt een bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van het coulisselandschap.
11	Geen effect op reliëf oeverwallen, strangen en andere stromingspatronen.

6 Conclusies

Het plangebied levert in zijn huidige staat al een bijdrage aan de kernkwaliteiten van het Gelders Natuur Netwerk (GNN), bijvoorbeeld doordat het leefgebied vormt voor steenuil en vleermuizen en met de boomgaard en de hagen onderdeel is van het kleinschalige landschap. Door enkele herinrichtingsmaatregelen worden deze kwaliteiten versterkt, waardoor tevens een bijdrage wordt geleverd aan de ontwikkelingsdoelen van de Groene Ontwikkelingszone (GO). Tevens heeft de boerengolf geen nadelige effecten op het Natura 2000-gebied Rijntakken en soorten beschermd onder de Flora- en faunawet. Het gebruik als boerengolfterrein is een belangrijke drijfveer voor het onderhoud van het terrein. Wanneer het terrein niet meer wordt onderhouden, zullen de huidige kwaliteiten deels verdwijnen.

Er zijn geen factoren die omzetting van het plangebied van GNN naar GO belemmeren en die continuering van boerengolf in het plangebied in de weg staan.

7 Literatuur

Groeten uit de Gendtsche Polder, voorlopig ontwerp oeverwal Gendtsche Polder, oktober 2014, DLG, gemeente Lingewaard, Staatsbosbeheer

Landschapsonwikkelingsplan Lingewaard, Arcadis, 2005

Memo rivierkundige analyses ten behoeve van uitwerking plan Gendtsche Waard, Royal Haskoning DHV, januari 2014

Programmabegroting gemeente Lingewaard 2015 (september 2014)

Stroomgordels, Berendse en Stouthamer 2012

Structuurvisie Lingewaard 2012 – 2022, Gemeente Lingewaard en SAB, 2012.

Vegetatielegger Rijkswaterstaat (via internet)

Zandbanenkaart en –diepte, Provincie Gelderland (via internet)

Provincie Gelderland, 2014a. Omgevingsverordening Gelderland. Vastgesteld door PS dd. 24 september 2014. Provincie Gelderland, Arnhem.

Provincie Gelderland, 2014b. Omgevingsvisie Gelderland. Vastgesteld door PS dd. 9 juli 2014. Provincie Gelderland, Arnhem.

Wansink, D.E.H., M. van der Valk, J.H.T. Loermans & J.W. de Jong, 2015. Natuurtoets Gendtsche Polder. Toetsing in het kader van de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 en het Gelders Natuur Netwerk. Rapport 14-058. Bureau Waardenburg, Culemborg.

Bureau Waardenburg bv

Onderzoek en advies voor ecologie & landschap

Postbus 365, 4100 AJ Culemborg

Telefoon 0345-512710, Fax 0345-519849

E-mail info@buwa.nl, www.buwa.nl